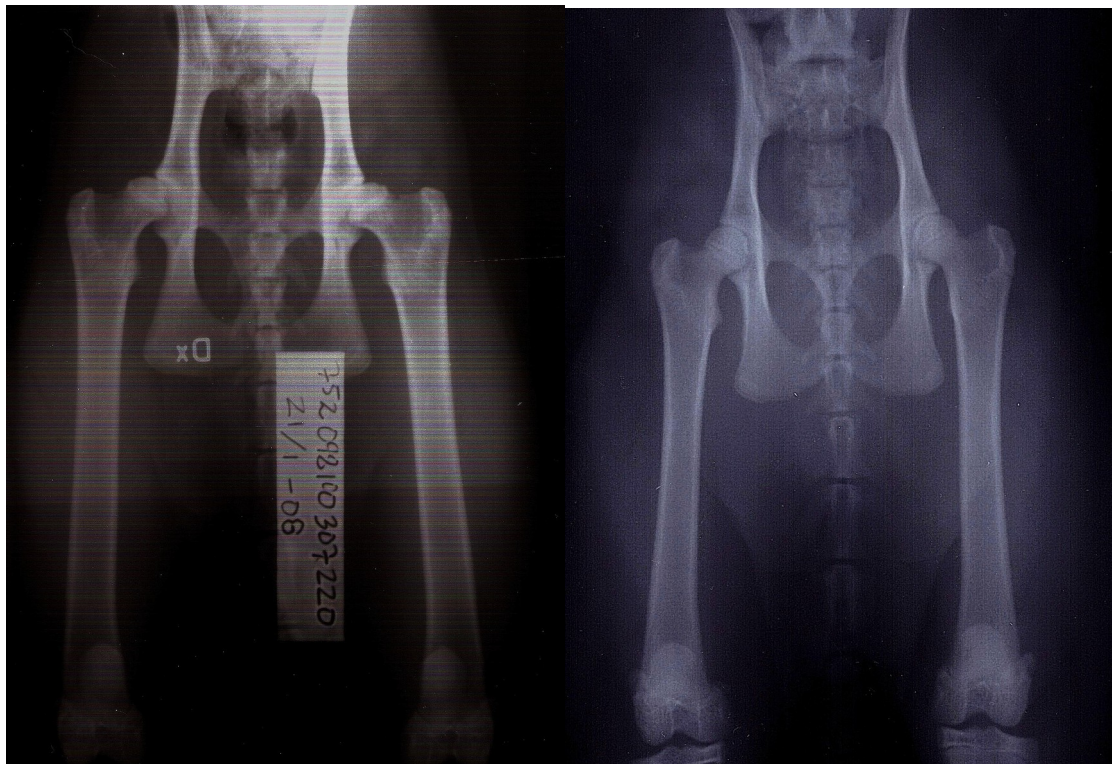

Nu kommer jag att skriva en mycket viktig text, det blir med största sannolikhet en riktig maratontext, men detta är viktigt att ta fram och upplysa om. Det finns så många felaktiga kunskaper, så mycket felaktig "tro" om det här med tester och hälsoprogram.

Denna text är precis lika viktig för oss uppfödare som för sällskapsköparen, att ha friska katter är ju vad vi alla önskar, vare sig vår tanke är att bara ha en liten vän hemma som vi kanske ställer ut ibland, eller om vi har för avsikt att avla på katten. Det sistnämnda kräver givetvis ett oerhört mycket större engagemang och enormt mycket mer kunskap än om du endast söker en katt för att ha hemma som sällskap. Men en frisk katt önskar vi ju oss alla!

De som inte sett en katt med HD kan se nedan och sen fråga er hur ni tror detta kan kännas för katten i fråga? Nedan katt till vänster är en av mina som hade 2-3 på sina höfter om ni ser på den som ni då ser till vänster har grad 3, man kan tydligt se hur höftskålen inte greppar om kulan och att denna åker runt i höftleden och skaver samt sinom tid kommer att skapa pålagringar som ger ännu större smärta är rätt solklart. Katten till höger är också en av mina men med helt normala höfter. Så då kan man fråga sig är detta ett test vi bör hoppa över?

På vår ras Maine coon har vi främst två sjukdomar som vi testar för, det är HD (Höftledsdysplasi) och HCM (Hypertrofisk Kardiomyopati). Den förstnämnda kollar vi relativt enkelt med en röntgen hos vanlig veterinär som skickas in till en specialist för bedömning. Detta gör vi endast en gång. HCM är lite krångligare, man har bara lyckats kartlägga en mutation som orsakar HCM och enligt studier måste det finnas fler detta gör att det DNA-test vi faktiskt har för HCM ju inte är på långa vägar tillräckligt, då vi ju bara ser att katten är fri från EN av de mutationerna som finns. Här kan man läsa mer om de studier som gjorts på just HCM, veterinären är en av Sveriges forskare på HCM på katt och få en mycket bra förklaring på varför endast DNA-test inte är tillräckligt.

http://www.mahagita.se/artiklar/HCM_RCM_Torkel%20Falk.pdf

Därför behöver vi använda oss av Ultraljud och detta måste ske med tillräckligt god utrustning och hos en specialistutbildad kardiolog (du skulle väl inte gå med ditt eget hjärtfel till en allmänläkare och be dem kolla upp lite snabbt med undermålig utrustning)? Det finns liksom en orsak till varför vi av allmän-läkarna blir remitterade till specialister.

Hälsoprogrammet har luskat reda på de veterinärer både i Sverige och i andra länder som har dessa kunskaper och som har en fullgod utrustning. Dessa finns att hitta i en lista som finns på Pawpeds.

I länken nedan ses vilka som är kraven för att få bli en listad veterinär:

https://www.pawpeds.com/healthprogrammes/vetinfo_se.html

Hur man går tillväga för att testa finns att läsa på www.pawpeds.com så det tar jag inte upp mer, vad jag däremot kommer att ta upp är det här med ett hälsoprogram, vad är egentligen ett hälsoprogram? När kan något räknas som ett hälsoprogram?

Nedan tar jag upp en del aspekter om vad som krävs för ett framgångsrikt hälsoprogram, men jag lägger också in texten till pawpeds förklaring här:

https://pawpeds.com/pawacademy/health/healthprogrammes/index_se.html

Ett hälsoprogram handlar inte om att någon forskare skall sitta där och lösa problemen åt oss, inte heller att sitta i sin lilla stuga, testa sina egna katter och informera de man anser vara berörda eller de som kommer sig för att fråga.

Så vad är då egentligen ett hälsoprogram och varför utformar vi ett sådant?

Jo först och främst startar vi ju ett hälsoprogram när vi upptäckt ett problem med hälsan hos våra katter, och vi testar ju i absolut första hand för våra katter skall inte för vår egen.

Just pawpeds hälsoprogram har hämtat inspiration ifrån hundsidan och SKK där man länge jobbat med framgångsrika hälsoprogram och även studerat andra typer av hälsoprogram och vilka som varit mer framgångsrika än andra.

Det har visat sig att det är några saker som är extra viktiga för att ett hälsoprogram skall bli lyckat och framgångsrikt (och det vill vi väl för våra katter skull?).

- Öppna register är A och O, detta innebär att alla resultat skickas in vare sig de är bra eller dåliga, inga resultat undanhålls registrering och samtliga resultat är offentliga för alla att ta del av. Orsakerna till att just detta är så viktigt har genetikerna kommit fram till handlar om flera saker. Om registren inte var offentliga skulle uppfödarna dels många gånger kunna förlita sig endast på att lita på den andres ord, det skulle också vara oerhört tidskrävande och jobbigt att få tag i hälsoinformationen för mormor, morfar, farmor, farfar osv. Du kanske till och med blir attackerad när du kommer med dina frågor och resultatet blir att man inte gärna frågar någon igen. Resultaten skickas alltså in direkt av veterinären, inom hälsoprogram är det alltså inte valfritt att skicka in dina resultat utan du använder den speciella blanketten, skriver under och veterinären skickar vidare informationen till en registrator inom hälsoprogrammet.

Här kan vill jag ta ett exempel:

Säg att du vill köpa en katt till avel, du vill veta att det inte finns någon grav HD bakom. Uppfödaren till mormor och morfar påstår sig testa (jag skriver påstår för vi har ju faktiskt inga bevis, även om vi nu inte skulle misstro personen). Står du inte på god fot med denna person så blir det väldigt jobbigt och otrevligt att kontakta personen och be om "bevisen" för att testerna på dessa faktiskt är genomförda och att katten är ok? Om du står på god fot med personen kan det ändå bli jobbigt, genom att be om "bevis" på testerna kommer det för dig att kännas som att du misstror personen, att du inte litar på deras ord, eller hur. Givetvis hoppas man ju att ingen ljuger om tester och säger att katter som inte är ok är det, eller att de säger sig testa men inte gör det. Men hur kan vi "veta"? Det kan vi inte, inte utan att fråga och be om dessa papper. Detta blir då både mycket tidsödande, men också väldigt obehagligt! I ett öppet register ser du direkt du vet att det är id-säkrat och att du kan lita på de resultat som ligger där.

- Man bör bygga ett hälsoprogram på information och utbildning snarare än krav! Låter kanske fel i mångas öron, men krav är sällan en god väg att gå, någon som gör något endast för att man måste men utan att ha förstått varför är sällan lyckat. Så att informera och lära (lite just detta som detta dokument är tänkt för) ytterligare utbildning och information. Men kanske främst till nya eller de som ännu inte börjat testa.
- Att säkra identiteten av kattens som skall testas är också en oerhört viktig del i ett hälsoprogram, man måste ha katten chipmärkt och detta skall noteras på testblanketten. Detta är väl knappast något problem för oss som har alla våra katter chippade redan. Varför vi skall ID-säkra behöver jag väl nästan inte ens skriva ut? Givetvis för att undvika fusk, för att vi ska kunna lita på att resultaten är korrekta. Alltså kollar veterinären chippet och kollar detta mot testblanketten så att vi vet att det är rätt katt som står framför oss.

Inom just vårt hälsoprogram fungerar det lite olika på HD eller HCM, vid en HCM-scanning fyller veterinären i blanketten och tar sen en kopia av denna som skickas in för registrering medan du själv behåller originalet. Vid ett HD-test så skickas blanketten tillsammans med röntgenplåten till en specialist som läser av röntgenplåten och skriver ner sitt resultat på blanketten, detta skickas sen till registratören som i sin tur skickar ut resultatet till dig. Detta gör att man får vänta ett slag på sitt HD-svar.

Att testa innebär på intet sätt att vi kan garantera att våra avkommor inte får HD eller HCM, men genom att testa har vi gjort allt vi kan. Att få en katt som faktiskt har HD eller HCM är absolut inget att skämmas över, det finns inget som pekar ut dig som en dålig uppfödare, detta kan hända vem som helst, när som helst. Vi som varit med ett tag har nog alla varit med om detta någon gång. Det var dock mycket mer vanligt förekommande förr än vad det är nu för tiden och detta är något som vi kan tacka hälsoprogrammet för.

En annan viktig aspekt när det gäller hälsoprogrammet är att de guider och riktlinjer som är framtagna är framtagna av forskare och veterinärer samt de som är kunniga i populationsgenetik. Det är absolut A och O att inte selektera för hårt, aldrig ta bort mer än 30% ur aveln i samma generation. Detta är en av de orsaker till att vi inte direkt eliminerar samtliga släktingar till de som har fått Equivocal eller HCM ur avel utan istället väntar och testar katten lite senare innan vi tar ett beslut. Dessa riktlinjer kan du läsa om på

pawpeds.com. Samma gäller för HD, där använder vi katter som har 1:or en eller två 1:or på sina höfter i avel, men vi parar då denna katt endast med en katt som är helt ok på sina höfter. Här är en av de saker som gör att ett öppet register är så bra, om vi har en katt med 1/1 på sina höfter skall vi givetvis para denna med en som är N/N... men vad händer om mamma eller pappa till katten som är N/N skulle ha 2:a eller 3:a på sin höft? Är det så käckt? Troligen inte, men hur vet vi vad föräldrarna har om de inte är testade inom hälsoprogrammet?

Och sist men inte minst, samarbete mellan uppfödare är oerhört viktigt! Så mycket viktigare än vad många tror, jag ser alltför ofta uppfödare med hanar som endast används på egna honor, uppfödare med helt orealistiska restriktionskontrakt om att inget, absolut inget får säljas till avel osv osv osv... finns massor av olika. Restriktionskontrakt om de är "rimliga" är inte fel men det är när vi hamnar utanför vad som är rimligt som vi är ute på hal is.

Som slutkläm ska jag förklara vad som krävs för att kunna ha ett långsiktigt avelsprogram. 100 katter är vad som krävs som absolut minimum om inte katterna skall få problem med inavel, helst bör antalet ligga på 200 för att vara på säkra sidan. Så om du personligen nu inte kan hålla hela 100-200 katter, så har du inget annat val än att samarbeta med andra uppfödare, låna ut dina hanar, låna in andras hanar, sälja honor och hanar från dina kullar och köpa in nya honor och hanar ifrån andras kullar. Denna ras är VÅR RAS, vi har den gemensamt och behöver gemensamt arbeta för att bevara den!

Vill ni läsa mer om detta med effektiv populations så lägger jag in några länkar nedan:

https://pawpeds.com/pawacademy/genetics/genetics/effectivepopulation_se.html

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3599586/>

Så för att avsluta och avrunda i korta lag vad som är otroligt viktigt!

- Öppna register ej baserat på frivillighet
- Identitetssäkring av katten som testas
- Informera och utbilda
- Samarbeta

Denna information får givetvis spridas och användas för information om vikten av hälsoprogram och vikten av öppenhet samt vikten av samarbete mellan oss alla.

Malin Sundqvist

Dagdrivarn Maine Coon